mr. sc. Mila Bulić
Antonela Dragobratović ,prof.
Marijana Bastić, prof.
mr. sc. Daniela Novoselić

PRIRODA 6

udžbenik za 6. razred osnovne škole

Ovaj udžbenik izrađen je prema novom Nastavnom planu i programu i usaglašen je s Hrvatskim nacionalnim obrazovnim standardom (HNOS-om)

1. izdanje

ALFA

Zagreb, 2007.

ŽIVOTNI UVJETI U MORU I VODAMA NA KOPNU

2. Životni uvjeti u moru

- **Sigurno voliš ljeto i kupanje u moru. Prisjeti se kakvog je okusa more?**
- **Je li prozirno?**
- **Objasni zašto se zimi ne kupaš u moru?**

More je prirodno stanište velikom broju živih bića zbog povoljnih uvjeta života.

Sastav vode

U vodi se otapaju različite mineralne tvari i plinovi. Količina i sastav soli otopljenih u vodi određuju njezinu **slanost** (**salinitet**). Naime, more je slano: prosječan salinitet iznosi 35‰ (promila), znači da u 1000 g morske vode ima 35 g soli i 965 g čiste vode. U vodi ima otopljenog kisika, ugljičnog dioksida i drugih plinova. Na nižim je temperaturama količina otopljenih plinova veća, a povećanjem dubine ona se smanjuje.

Tlak

Sila koja tijelo potiskuje prema morskom dnu naziva se tlak. Povećava se s povećanjem dubine. Na površini vode vlada mali tlak. U velikim dubinama, gdje je izuzetno visok tlak, razvio se i prilagodio poseban živi svijet.

Uzgon

Sila kojom voda djeluje na tijela koja se u njoj nalaze i diže ih prema površini jest uzgon. Na taj se način prividno smanjuje težina tijela. Stoga je plavetni kit, iako najveći sisavac težak stotinjak tona, vrlo pokretan u vodi. Kretanje na kopnu bilo bi mu nemoguće. *Uzgon i tlak su dvije sile suprotnog smjera djelovanja.*

Svjetlost

Svjetlost je važna za proces fotosinteze kod biljaka, ali djeluje i na životinje. Ribe poput raže imaju tamna leđa koja se gledana odozgor teško mogu razaznati od boje mora. Suprotno, njihov svijetli donji dio prilagođen je svjetlijoj morskoj površini ako ribu gledamo odozdol. Mnoge su ribe, radi preživljavanja u dubini na slabom ili nikakvom svjetlu, razvile posebne svjetleće organe.

U morima i oceanima razlikujemo **četiri zone** obzirom na količinu svjetlosti i živi svijet koji tu obitava. **Zona svjetla** obuhvaća područje do 200 m dubine. Do 50 m područje je najbogatije životom. Voda je topla, prozirna i u neprestanom kretanju.